

DOI 10.24144/2077-6594.4.1.2022.277073
УДК 314:(330+355.1).001.36(477)«1991/2021»

Рудень В.В.

Істотні особливості у чисельності населення за 30-ть років незалежності – як основному базису людського ресурсу для економіки та Збройних сіл України

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, кафедра громадського здоров'я, м. Львів, Україна

Ruden' V.V.

Significant features in the number of the population for 30 years of independence as the main basis of human resources for the economy and the Armed Forces of Ukraine

Danylo Halytsky Lviv National Medical University, Department of Public Health, Lviv, Ukraine

vruden@ukr.net

Вступ

Щоби усвідомити суть окресленої в заголовку наукової теми дослідження, слухним є, у світлі сторінок Святого Писання [1] та концепції креаціонізму «молодої Землі» [2-4], поміркувати над творіння Господом Богом людини за «...образом та подобою Божою» ...«чоловіком і жінкою» (Бут 1, 1-27) з духовним та фізичним тілом [5] та подумки епохіально перемандрувати через еволюційні процеси, котрі напряду торкнулися самої людини, змісту її здоров'я та тривалості життя, до сьогодення.

Звідси, аксіомою на сьогодні у розвитку суспільно-політичного та соціально-економічного життя будь-якої країни планети Земля є те, що рушійна сила суспільства безпосередньо пов'язана з діяльністю як конкретних особистостей, так і діяльністю соціальних груп, народних мас, поколінь та етносоціальних спільностей людей, що її населяють, базисом і головним ресурсом чого і являється людина [6,7].

Властиво, чисельність населення, його віково-статевий склад, стан здоров'я, духовний та інтелектуальний розвиток та тривалість життя, у будь-якому суспільстві, формують як його економіку, так і добробут, що, в першу чергу, дозволяє генерувати основи та принципи національної безпеки і оборони в країні.

У цьому контексті, незалежна Україна перед світовою спільнотою також заявила про соціально значущу роль людини в суспільно-економічному розвитку країни, про що свідчить зміст статті три Конституції України (1996) [8].

Проте, надважливим у цьому в державі був і лишається процес відтворення населення як у просторі, так і часі, що забезпечує безперервне відновлення і зміну людських поколінь та характеризується, у власному змісті, архіактуальністю у подальшому її соціально-економічному розвитку, в контексті стану його здоров'я,

трудового, економічного та оборонного ресурсу і має розглядатися в суспільно-політичному житті як один з пріоритетних національних інтересів [9]. Власне, окреслене вище і робить дане дослідження своєчасним та злободенним у власному змісті.

Мета дослідження – встановлення істотних особливостей у чисельності населення за 30-ть років незалежності – як основного базису людського ресурсу для економіки та Збройних сіл України.

Матеріали та методи

Виконано епідеміологічне, одномоментне, суцільне, проспективне наукове дослідження з використання біостатистичних даних бази Державного комітету статистики України за часовий період 1991-2021 роки [10], де зведення їх та опрацювання здійснювалося автором у електронних таблицях пакету Microsoft Office Excel (2021). Використано ретроспективний, біостатистичний, математичний, абстрактний та графічний методи дослідження, а також методи вкопювання, дедуктивного освідомлення, структурно-логічного аналізу з врахуванням принципів системності.

Результати дослідження та їх обговорення

Аналіз наслідків у стані кількості населення в Україні за 30-ть років її незалежності у контексті статі, території проживання та вікової структури [11] вважаємо за необхідне розпочати з характеристики побудованої динамічної амплітуди його біостатистичних відомостей (рис. 1), чим, власне, і переконливо засвідчується, як підйомом (1991-1993), так і похилим (1993-2014) і, навіть, різкий спад загального чисельного виразу людності в 2014-2021 роках.

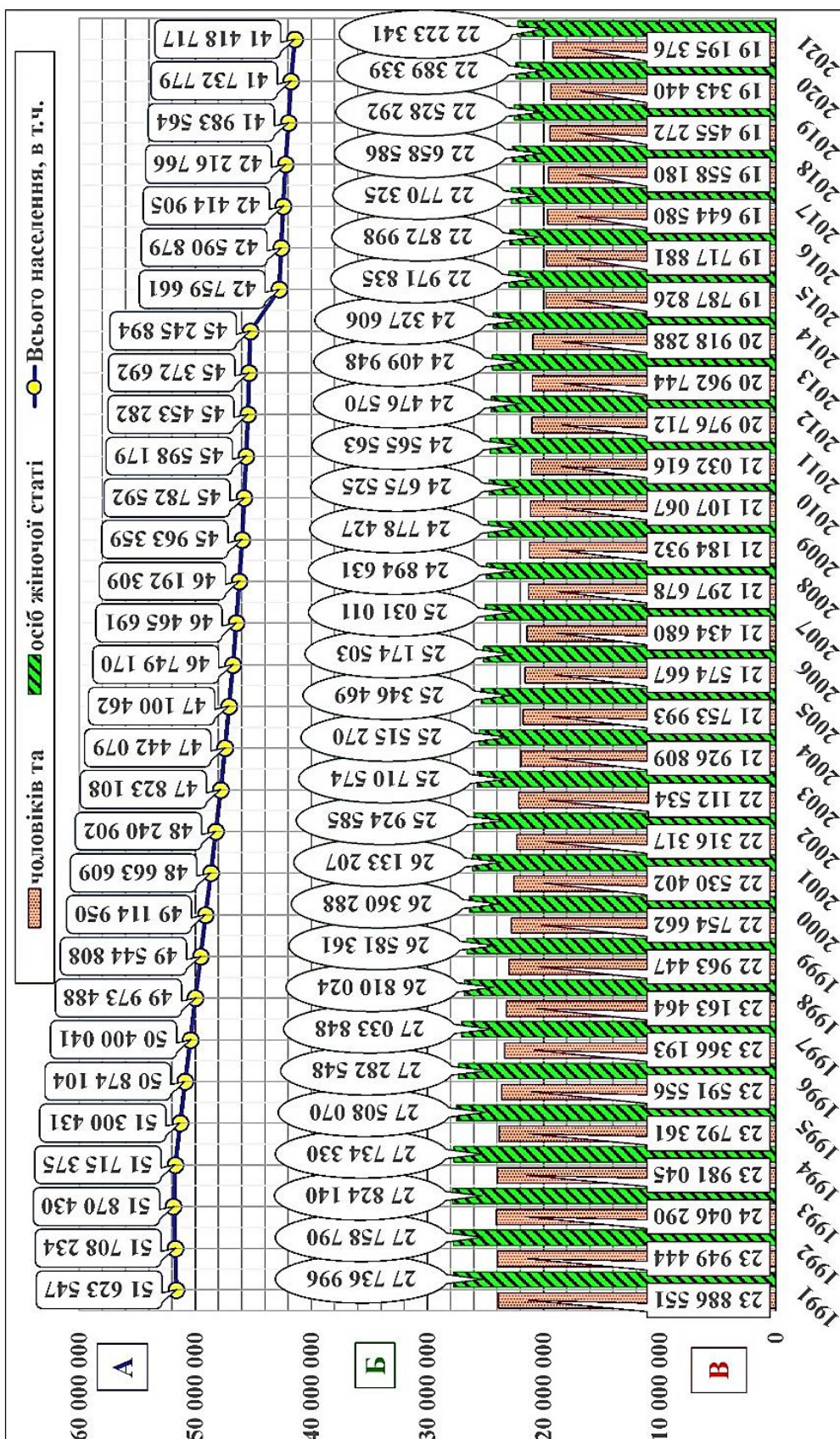

Рис. 1. Біостатистичні дані (на 1 січня; абс. дані) про кількість населення, зокрема чоловіків та жінок в Україні у 1991-2021 роках

У контексті окресленого, наслідки вичерпного глобального аналізу повного, одновимірного, базисно-ланцюгового, абсолютного, рівновіддаленого, стаціонарного, простого, інтервального, моментного динамічного ряду, яким є біостатистичні дані про загальну чисельність населення в Україні в 1991-2021 роках (рис. 1А), дозволяють декретувати такі наукові свідчення, коли:

1) в період 1991-1993 роки чисельний вираз людності в державі мав тенденцію до зростання, про що свідчить величина абсолютного приросту ($A_{пр}$), на $n=246\ 883$ осіб, що коефіцієнтом темпу приросту ($T_{пр}$) в ланцюговому 1993 році примноження на $P=+0,5\%$, що становило $n=51\ 870\ 430$ чоловік, і за вислідом показника темпу росту (T_p) був на $P=+100,5\%$ більшим, чим у базисному 1991 році ($n=51\ 623\ 547$). Доречно у цьому констатувати і факт медіального щорічного збільшення числа населення в Україні за аналізований період на $M=82\ 294\pm 287$ осіб;

2) отримані біостатистичні показники досліджуваного часовий періоду 1993-2014 рр. окреслюють та підтверджують наявність першого періоду у зменшенні кількості населення в Україні, а саме: величина абсолютного убутку ($A_{уб}$) маніфестує про його скорочення на $n=-6\ 624\ 536$ осіб, або за коефіцієнтом темпу убутку ($T_{уб}$) – на $P=-12,8\%$, а у відповідності до результатів показника темпу зменшення ($T_{зм}$) чисельність людей в країні в 2014 році становила $P=87,2\%$ ($n=45\ 245\ 894$) у порівнянні з базовим 1993 роком ($n=51\ 870\ 430$) при медіальному щорічному його зменшенні на $M=315\ 454\pm 562$ випадків;

3) період 2014-2021 роки доречно означити в суспільному житті України як другий етап у скороченні чисельності людності, де, згідно показника $A_{уб}$ число людей в Україні зменшилося на $n=-3\ 827\ 177$ персон, а за коефіцієнтом $T_{уб}$ – на $P=-8,5\%$ та становило у 2021 році, у відповідності до даних $T_{зм}$ $P=91,5\%$ ($n=41\ 418\ 717$) у порівнянні з $n=45\ 245\ 894$ особами у 2014 році, при середньому щорічному кроці скорочення $M=478\ 39\pm 692$ чоловіки.

Така ситуація у стані скорочення чисельності населення в Україні на другому етапі пояснюється, у першу чергу, захопленням та тимчасовою окупацією у лютому-березні 2014 року Криму Росією [12] та локальною російською збройною агресією проти України з квітня 2014 року на сході держави, що охопила частини Донецької та Луганської областей [13], через що, ці тимчасово окуповані території стали непідконтрольні уряду країни [14].

Усе це умотивовано потверджує, що загалом в Україні у чисельності населення останні десятки років (1993-2021) домінує процес його кількісного зменшення, що підтверджується результатом показника $A_{уб}$ на $n=-10\ 451\ 713$ осіб.

Засвідчують встановлену ділему і отримані величини як коефіцієнту темпу убутку ($T_{уб}$), котрим констатується применшення жителів країни на $P=-20,1\%$, так і показника темпу зменшення ($T_{зм}$), згідно якого кількість людності в ланцюговому 2021 році становила $P=79,9\%$ ($n=41\ 418\ 717$) у зіставленні з відомостями базового 1993 року ($n=51\ 870\ 430$). При цьому, доцільно

вказати і на той науковий факт, коли в Україні чисельність мешканців у досліджуваному часовому періоді (1993-2021) щороку медіально покровоково зменшувалася на $M=-360\ 404\pm 600$ осіб.

Наступний етап композиції даного дослідження дозволив глибинно розкрити зміст загальної кількості аналізованого населення у контексті статевої структури. При цьому, встановлено, що в загальній чисельності людності країни в 1991-2021 роках доля осіб жіночої статі являла $M=53,7\pm 0,7\%$ (рис. 1Б), тоді як частка чоловіків становила $M=46,3\pm 0,6\%$ (рис. 1В). При цьому, показник співвідношення ($P_{сп}$) поміж числом жінок та чоловіків потверджує пропорцію, коли на одного чоловіка припадало в Україні 1,2 особи жіночої статті.

Вичерпний розгляд наслідків сформованого динамічного ряду чисельності осіб жіночої статі (рис. 1Б) переконливо засвідчує про чисельне збільшення жінок в Україні протягом перших трьох років незалежності (1991-1993), за результатом показника $T_{пр}$ на $P=0,3\%$, або $n=87\ 144$ осіб, при найбільшій кількості осіб жіночої статі державі в 1993 році – $n=27\ 824\ 140$.

Розбір біостатистичних даних утвореного динамічного ланцюга (рис. 1В) стосовно кількості осіб чоловічої статі за досліджуваний період в Україні достеменно підтверджує також зростання числа чоловіків лише в 1991-1992 роках $n=+62\ 893$ осіб або, за результатами коефіцієнту $T_{пр}$, – на $P=0,3\%$, коли максимальне число чоловіків було лише в 1992 році ($n=23\ 949\ 444$).

Проте, більш масштабним природнім фактом в досліджуваний проміжок часу в Україні як серед чоловіків (1992-2021), так і жінок (1993-2021) стало зменшення їх чисельності, де чисельність осіб жіночої статі за показником $A_{уб}$ загалом скоротилася на $n=-5\ 600\ 799$ осіб, а чоловіків – на $n=-4\ 754\ 068$ випадків. Процес зменшення за досліджувані роки в країні кількості жінок ($P=-19,9\%$) та осіб чоловічої статі ($P=-19,6\%$) засвідчується величиною коефіцієнту $T_{уб}$, тоді як наслідки показника $T_{зм}$ аналізованих динамічних рядів (рис. 1Б, рис. 1В) демонструють, що число жінок в 2021 році в Україні становила $P=79,9\%$ ($n=22\ 223\ 341$) в зіставленні з $n=27\ 824\ 140$ особами жіночої статі у 1993 році та $T_{зм}$ – $P=80,1\%$ серед чоловіків в 2021 році ($n=19\ 195\ 376$), проти $n=23\ 949\ 444$ чоловіків у 1992 році.

Важливим у цьому контексті говорити і про те, що в середньому чисельність чоловіків у 1992-2021 роках скорочувалася щорічно на $M=-153\ 357\pm 392$ осіб, тоді як медіанний крок поміж осіб жіночої статі в 1993-2021 роках щорічно зменшувався на $M=-180\ 671\pm 425$ жінок.

Отримані наслідки біостатистичних даних стосовно другої композиції дослідження переконливо засвідчує про наявну диспропорцію у статевій структурі населення України.

Отримані результати негативних змін в динаміці загальної чисельності населення та його статевої структури за часовий період 1991-2021 роки провокують нас у даній науковій роботі на подальше дослідження можливих особливостей як у стані розміщення людності за типом поселення (міські та сільські) на адміністративній території України, так і у віковій її структурі.

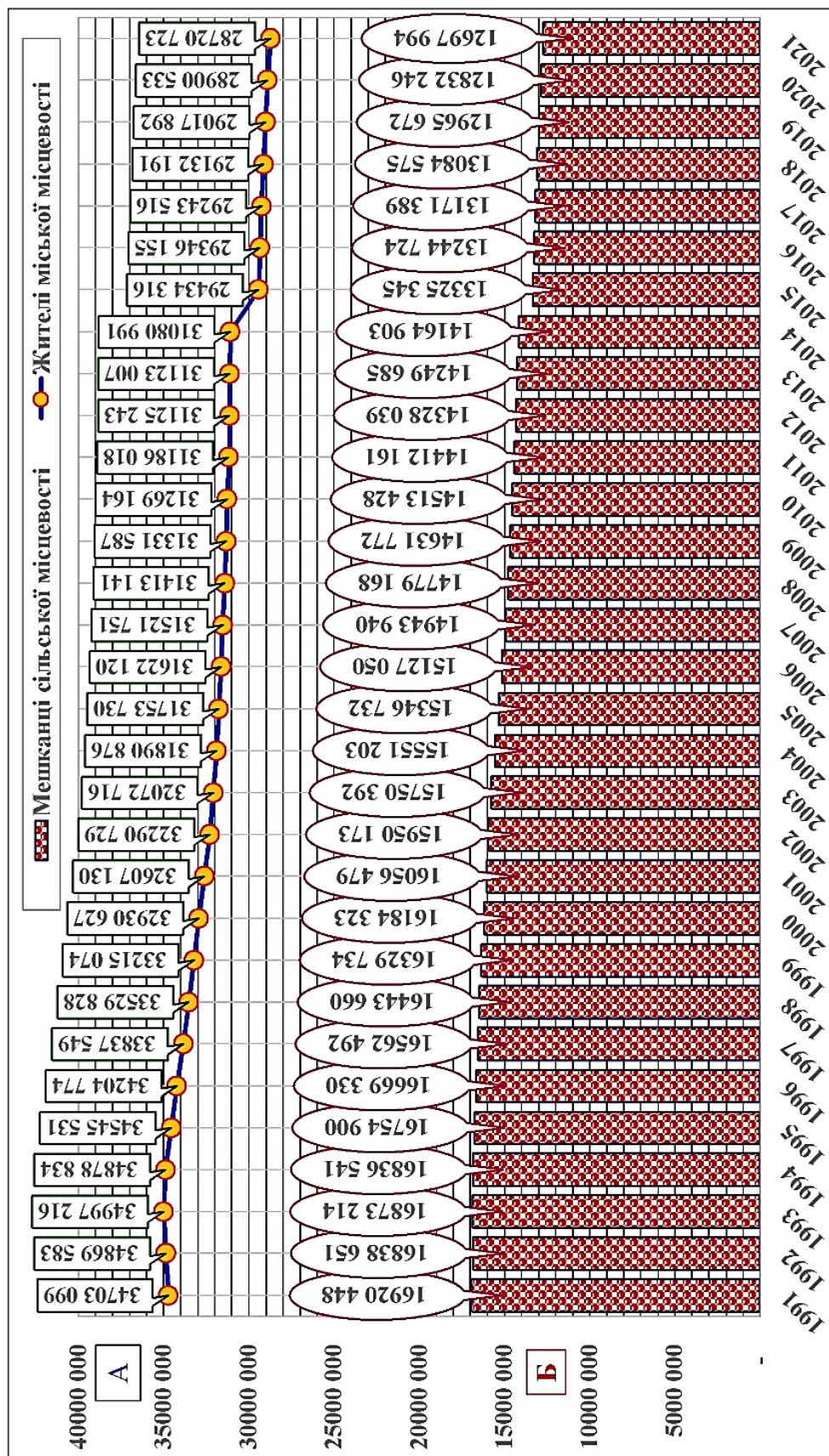

Рис. 2. Біостатистичні дані (на 1 січня; абс. дані) про чисельність міського та сільського населення в Україні у 1991-2021 роках

У цьому контексті встановлено (рис. 2А), що міські жителі на початок базового 1991 року становили в Україні $n=34\,703\,099$ осіб, або $P=67,2\%$ від загальної чисельності населення ($n=51\,623\,547$), тоді як $n=16\,920\,448$ людей мешкало в сільських поселеннях, що являло собою $P=32,8\%$, при $P_{сп}$, коли на одного сільського жителя в Україні припадало 2,1 мешканця міст. А втім, вже у крайньому ланцюговому 2021 році частка жителів міст у спільній кількості людей держави ($n=41\,418\,717$) була рівна $P=69,3\%$ ($n=28\,720\,723$), тоді як доля сільських мешканців складала $P=30,7\%$ або $n=12\,697\,994$ осіб, а величина $P_{сп}$ засвідчила цифровий вираз – на одну людину з села припадало 2,3 людини, котрі мешкали у місті.

У цілому, в загальній кількості населення України за період 1991-2021 роки, частка мешканців міст становила $M=67,9\pm 2,7\%$ чоловік, тоді як доля жителів сільської місцевості складала $M=32,1\pm 1,8\%$ осіб у співвідношенні 2,1:1.

Аналіз наведених даних представленого цілісного динамічного ряду чисельності жителів міст України за досліджуваній часовий період (див. дані рис. 2А), у черговий раз, констатує про тенденцію до зростання чисельності мешканців міст України в перші три роки незалежності (1991-1993), на що переконливо вказують дані як показника $A_{пр}$ – на $n=+294\,117$ міщан, так і коефіцієнта $T_{пр}$ – $P=+0,8\%$, при чисельності жителів міст в ланцюговому 1993 році $n=34\,997\,216$ осіб, що, за свідчення $T_{р}$, було $P=+100,8\%$ більшим, чим у базовому 1991 році ($n=34\,703\,099$ осіб).

Однак, досліджуючи період з 1993 року по 2021 рік (рис. 2А) констатуємо науковий факт достеменного зменшення кількості міських жителів, що і відображає величина $A_{уб}$ на $n=-6\,276\,493$ осіб та підтверджують дані $T_{уб}$ – на $P=-17,9\%$, при $T_{зм}$ чисельності мешканців міст в Україні $P=82,1\%$ ($n=28\,720\,723$ осіб) у кінцевому підсумку в 2021 році та щорічному середньому поступу зниження на $M=-202\,468\pm 450$ міщан.

Здобуті результати розгляду числового ланцюга (рис. 2Б) кількості жителів, котрі мешкають на сільських територіях країни, стверджують про суцільне медіальне зниження числа сільських жителів в досліджуваній період на $M=-136\,208\pm 369$ випадків щорічно, тоді як величина $A_{уб}$ достеменно підтверджує загальне скорочення селян в 1991-2021 роках в Україні на $n=-4\,222\,454$ особи або за даними показника $T_{уб}$ – на $P=-25,0\%$, що в послідовному заключному ряді даних, які представляють 2021 рік, досліджуване явище складає за коефіцієнтом $T_{зм}$ – $P=75,0\%$ ($n=12\,697\,994$) відносно відомостей базового 1991 року ($n=16\,920\,448$).

Проте, чи не найбільш інформативним у стані чисельності населення, в параметрах людського ресурсу для економіки та Збройних сил України, являється його вікова характеристика.

У такому разі, доцільно відзначити (див. дані рис. 3), що в базисному 1991 році серед населення України ($n=51\,623\,547$) частка дітей та юнаків (0-17 років) становили $P=25,6\%$ ($n=13\,225\,729$); молодих і дорослих (18-59 років) – $P=55,7\%$ ($n=28\,766\,753$), а доля людей похилого віку (60 років і старше) [15] складала $P=18,7\%$

($n=9\,631\,065$), тоді як у заключному ланцюговому 2021 році, поміж $n=41\,418\,717$ мешканців країни, людей віком 0-17 років було $P=18,0\%$ ($n=7\,459\,677$); 18-59 років – $P=57,6\%$ ($n=23\,837\,416$) та 60 років і старше – $P=24,4\%$ ($n=10\,121\,624$).

Цим визначено, що кількість населення в країні за часовий період 1991-2021 роки у віці 0-17 років (рис. 3), при щорічному поетапному його зменшенні на $n=-186\,002\pm 431$ особу, в загальному скоротилася, за даними $A_{уб}$, на $n=-5\,766\,052$ чоловіка або згідно $T_{уб}$ – на $P=-43,6\%$ і у 2021 році понизилася відповідно до коефіцієнту $T_{зм}$ до $P=56,4\%$, що становило $n=7\,459\,677$ осіб даної вікової категорії.

І ще. 3 метою повної характеристики представленого динамічного числового ряду кількості населення України у віці 0-17 років (рис. 3), доцільно відзначити, що його амплітуда демонструє повний спад відслідкованого явища, за винятком 2014 року, коли біостатистичні дані були більшими відносно числового виразу попереднього 2013 року ($n=799\,0391$) за $A_{пр}$ на $n=19\,475$ осіб даної вікової категорії або на $P=0,2\%$ і становили $n=80\,09\,866$ осіб, після чого наступило чергове зниження чисельності населення у віці 0-17 років, що було визначальним в часовий період до 2021 року.

Подальший розбір сформованого систематизованого кількісного ряду населення України за простежуваній період у контексті вікової категорії людності 18-59 років (рис. 3) візуально демонструє його спадистий, проте хвилеподібний характер досліджуваного факту, з двома незначними підйомами в 2004 та 2008 роках.

А потверджують дане наукове судження отримані результати показників динамічного ряду. Так, у відповідності до величини $A_{уб}$, за 30-ть років незалежності, число людей у віці 18-59 років у країні зменшилося на $n=-4\,929\,337$ осіб, або за даними $T_{уб}$ на $P=-17,1\%$, при середньому покрововому щорічному зниженні на $M=-159\,011\pm 399$ одиниць та становило, згідно $T_{зм}$, $P=82,9\%$ ($n=23\,837\,416$) у порівнянні з $n=28\,766\,753$ чоловіками даної вікової категорії в базовому 1991 році.

Перше візуальне усвідомлення утвореного числового ряду чисельності населення у віці 60 років і старше (див. дані рис. 3), на відміну від інших наведених кількісних характеристик основного динамічного ланцюга (рис. 1 А), засвідчує незначне хвилеподібне (незначний підйом в 1995 році – $n=9\,456\,357$; 2002 році – $n=10\,322\,982$ та 2014 році – $n=9\,753\,292$) медіальне зростання його даних на $M=15\,824\pm 126$ осіб щорічно, що в цілому, за досліджувані 1991-2021 роки, чисельність даної вікової когорти населення збільшилася ($A_{пр}$) на $n=490\,559$ осіб чи ($T_{пр}$) – на $P=5,1\%$ та в зіставленні з основним 1991 роком ($n=9\,631\,065$) являла в ланцюговому 2021 році $n=10\,121\,624$ людей або за величиною $T_{зб}$ – $P=105,1\%$.

Проте, чи не найважливішою особливістю у віковій структурі населення України є встановлений «віковий перехрест у 2002 році», де когорта людей похилого віку (60 років і старше) за чисельністю стала домінувати над кількістю дітей (вікова група 0-17 років), на що вказують дані рис. 3.

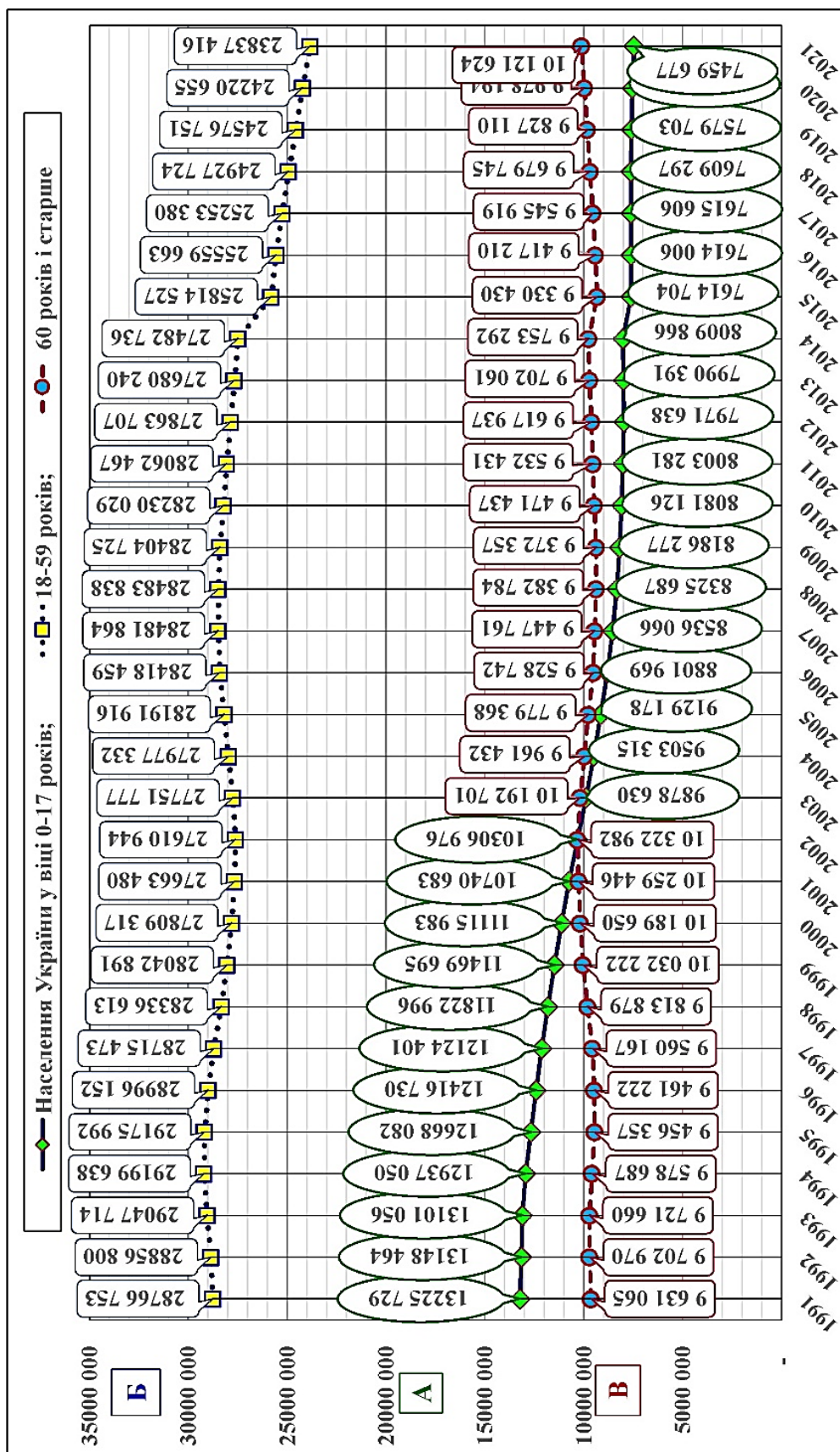

Рис. 3. Вікова взаємозумовленість (на 1 січня; абс. дані) посеред населення України в 1991-2021 роках

І вже в 2021 році населення вікової групи 60 років і старше за даними A_{np} на $n=2\ 661\ 947$ або $T_{np} P=26,3\%$ осіб було більше ($n=10\ 121\ 624$), чим людей у віці 0-17 років ($n=7\ 459\ 677$), що засвідчує, в цілому, регресивний тип населення в незалежній Україні.

Однак, більш детальну статистичну інформація щодо науково встановлених особливостей у чисельності населення України отримана при аналізі його вікової

структури у розрізі наявної кількості осіб чоловічої та жіночої статі в державі.

Логічне візуальне сприйняття та усвідомлення репрезентованих даних щодо окреслених в даному дослідженні трьох вікових груп населення серед досліджуваної чисельності жінок (рис. 4) та чоловіків (рис. 5) в Україні у період 1991-2021 роки, достеменно засвідчує значний спад людності у віковій групі 0-17 років як серед осіб чоловічої, так і жіночої статі.

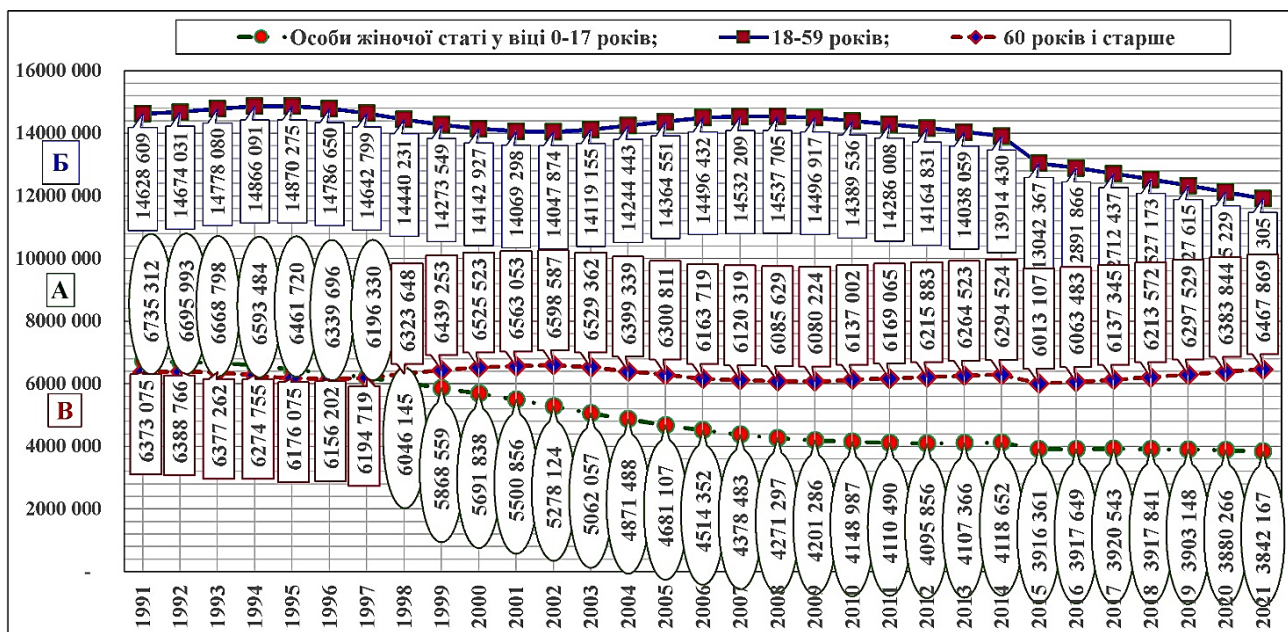

Рис. 4. Вікова взаємозалежність (на 1 січня; абс. дані) серед осіб жіночої статі в Україні у 1991-2021 роках

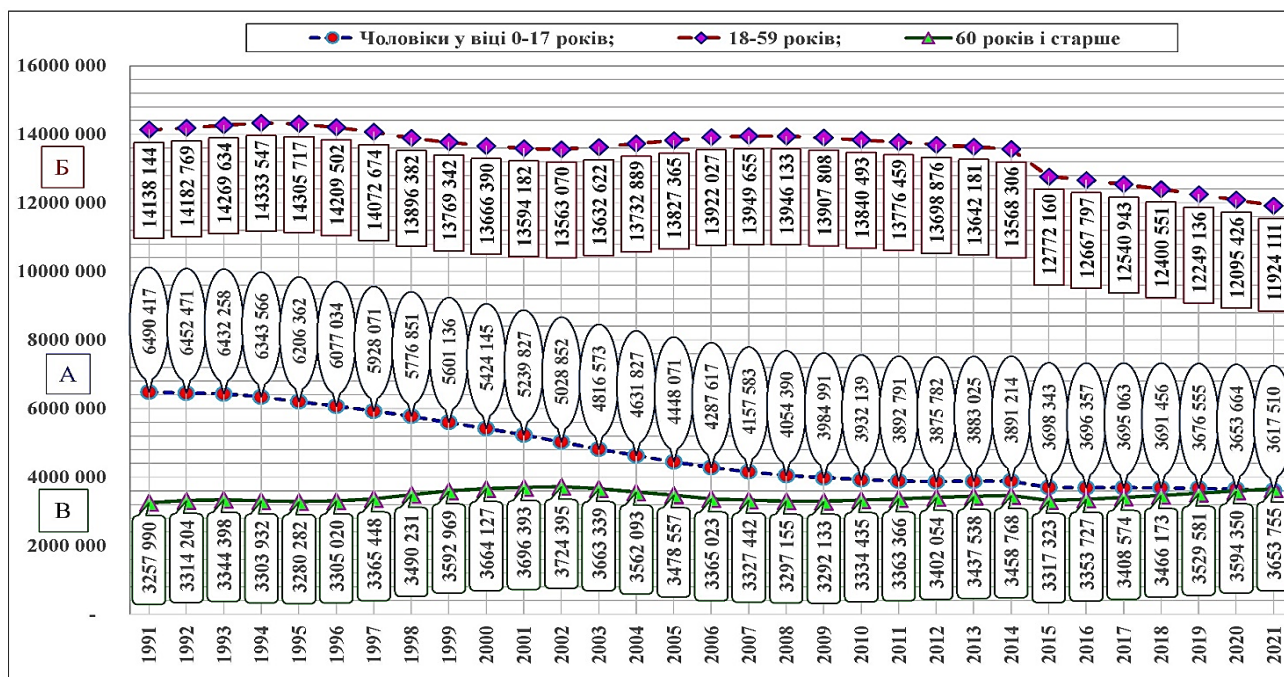

Рис. 5. Вікова структура (на 1 січня; абс. дані) населення чоловічої статі в Україні у 1991-2021 роках

Дане науковий погляд підтверджується розрахунками відомостей показника A_{y6} , котрий свідчить про зменшення в заключному році 2021 році на $n=-2\ 893\ 145$ осіб або, за показаннями T_{y6} , – на $P=43,0\%$ серед простежуваної когорти дітей та підлітків жіночої статі (рис. 4А), що, інакше кажучи, становило $n=3\ 842\ 167$ ($P=57,0\%$) від аналогічних даних базового 1991 року ($n=6\ 735\ 312$), при поступовому середньорічному скороченні чисельності осіб у віці 0-17 років на $M=-93\ 327\pm 305$ випадків.

Аналогічну тенденцію, тільки з іншим числовим виразом отриманих величин, відтворюють показники динамічного ряду кількості населення у віці 0-17 років чоловічої статі в період 1991-2021 роки (рис. 5А), про що свідчить, протягом кожного року, медіальне зменшення дітей і юнаків на $M=-93\ 327\pm 305$ випадків, що в кінцевому випадку призвело до його скорочення за A_{y6} на $n=-2\ 872\ 907$ одиниць, при величині T_{y6} рівному $P=55,7\%$ та становило в ланцюговому 2021 році за даними $T_{зм}$ $57,0\%$ ($n=3\ 617\ 510$) в зіставленні з основним 1991 роком, де дана величина сягала значення в $n=6\ 490\ 417$ осіб чоловічої статі даної вікової групи.

Вікові характеристики чисельності людності у віці 18-59 років як серед жінок (рис. 4Б), тау і чоловіків (рис. 5Б) в загальному демонструють однотипний спад їх кількості в період за 30-ть років незалежності в Україні, проте різний за цифровою значимістю.

Так, число молодих і дорослих (18-59 років) осіб жіночої статі (рис. 4Б) скоротилося за аналізований період за A_{y6} на $n=-2\ 715\ 304$ випадків або на $P=-18,6\%$ і становило $P=81,4\%$, що являло в 2021 році $n=11\ 913\ 305$ жінок, тоді як у базовому 1991 році дане досліджуване явище мало числовий вираз $n=14\ 628\ 609$ людей даної вікової категорії. А втім, кількість чоловіків у віці 18-59 років, за проміжок часу що вивчався (рис. 5Б), знизилася на $P=-15,7\%$ або $n=-2\ 214\ 033$ випадків та в ланцюговому 2021 році становила $P=84,3\%$ ($n=11\ 924\ 111$) осіб в зіставленні з аналогічними даними 1991 року ($n=14\ 138\ 144$).

І наостанок у віковому аналізі динамічних рядів населення в контексті статі, доречним є відзначити, що чисельність осіб похилого (60 років і старше) як поміж жінок, так і чоловіків окреслюють, за роки незалежності в Україні, незначну тенденцію до їх збільшення (див. дані рис. 4В та рис. 5В).

Зокрема, кількість осіб жіночої статі у віці 60 років і старше (рис. 4В) за опрацьовані 1991-2021 роки щорічно в середньому зростала у числовому виразі на $M=3\ 058\pm 55$ осіб, що в цілому збільшилося, згідно величини $A_{пр}$ на $n=94\ 794$ або $P=1,5\%$ і становило в 2021 році $n=6\ 467\ 869$ осіб похилого віку із числа жінок, а за показником $T_{зр}$ ця величина становила $P=101,5\%$ від базового рівня даного числового ряду ($n=6\ 373\ 075$).

Важливим у цьому є говорити і про те, що досліджувана вікова чисельність осіб похилого віку жіночої статі в 1997 році (див. дані рис. 4В і рис. 4А)

утворила віковий перехрест з кількістю людей у віці 0-17 років, що реально засвідчує про процес як зростання чисельності вікової групи 60 років і старше (рис. 4В), так і зменшення кількості в Україні дітей та підлітків (0-17 років) та дає підстави науково стверджувати про початок регресивного типу серед жіночого населення.

Достеменний напрям до збільшення чисельності осіб чоловічої статі похилого віку в країні засвідчують результати здобутих показників відслідкованого динамічного ряду (рис. 5В). Зокрема, дані $A_{пр}$ за аналізований період свідчать про збільшення чисельності чоловіків у віковій когорті 60 років і більше на $n=395\ 765$ осіб, або, за відомостями $P_{пр}$, – на $P=12,1\%$, при щорічному медіальному зростанні на $M=2\ 767\pm 113$ людей, що, в кінцевому підсумку, становило, відповідно коефіцієнта $T_{зр}$, становило $P=112,1\%$ ($n=3\ 653\ 755$ індивідів) в уподібненні з кількісними даними 1991 року ($n=3\ 257\ 990$).

До особливостей аналізованого динамічного ряду числа осіб похилого віку чоловічої статі (рис. 5В) доречно віднести виявлений і науково потверджений графічний віковий перехрест в 2021 році з чисельністю дітей та юнаків даної статевий когорти (рис. 5А), що вказує на початок регресивного типу населення чоловічої статі в Україні.

Перспективи подальших досліджень передбачають вивчення причин депопуляції населення України.

Висновки

1. Виходячи з наслідків окресленої реальної біостатистичної ситуації щодо наявної чисельності населення в Україні, в контексті статевої, територіально та вікової структури, за 30-ть років незалежності, доречно констатувати науковий факт значного наростання регресивного типу населення, темпу його депопуляції та старіння, що засвідчує про катастрофічну демографічну ситуацію в державі з прямим негативним впливом на наявну потребу в людському ресурсі для економіки та Збройних Сил України.

2. Не дивлячись на складну суспільно-економічну ситуацію в країні (економічний спад, соціальна нестабільність, корумпованість суспільства, війна,...) незалежна держава Україна зобов'язана на законодавчому рівні терміново зробити (чого не робилося 30-ть років незалежності!) у суспільстві запит на здорову людину (у цьому не повинно бути ніякої і ні в чому економії!), з новою парадигмою у здоров'ї – навчити кожну людину берегти та дбати, про дане Господом Богом, власне здоров'я, а медицині – не стільки лікувати хвороби, скільки попереджати їх появу та розвиток у людини / громади. Це є для держави Україна завданням на вчора, проте результати її – через десятиліття / в нових поколіннях.

Література

1. Святе письмо. Дивен Світ [Інтернет]. Доступно на: <https://dyvensvit.org/bible/>
2. Креационізм «молодої Землі». Концепції походження життя на Землі. Вікіпедія – NiNa.Az [Інтернет]. 26 серп. 2021. Доступно на: // https://www.wiki-data.uk-ua.nina.az/Уявлення_про_виникнення_життя_на_Землі.html
3. Баранник МВ, Голобуцький ПВ. Креационізм. Енциклопедія історії України: у 10 т. Інститут історії України НАН України. Київ: Наукова думка; 2009. Т. 5: Кон – Кю. с. 310 – 560.
4. Numbers R, Coleman W. Creationism. Microsoft Encarta Online Encyclopedia [Internet]. [Archived 2009 Oct. 22, in Wayback Machine]; 2007. Available from: http://encarta.msn.com/text_761580511-0/Creationism.html
5. Гомілко О. Тіло (тілесність). Філософський енциклопедичний словник. Київ: Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України: Абрис; 2002. с. 638. – 742 с.
6. Форми суспільного розвитку. Рушійні сили розвитку суспільства. Освіта в Україні. Філософія [Інтернет]. 18 груд. 2010. Доступно на: // <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13224/>
7. Барулин ВС. Соціальна філософія: Підручник [Інтернет]. Вид. 3-е. М.: ФАИР-ПРЕСС; 2002. 560 с. Доступно на: // <http://ibib.ltd.ua/sotsialnaya-filosofiya-uchebnik-barulin.html>
8. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. (документ 254к/96-ВР, чинний, поточна редакція від 01.01.2020, підстава – 27-IX) [Інтернет]. Доступно на: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Закон України «Про національну безпеку України» (документ 2469-VIII, чинний, поточна редакція від 15.06.2022, підстава – 1882-IX) [Інтернет]. 2018. Доступно на: // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
10. Населення України. Чисельність і склад населення. Державна служба статистики України. Інститут демографії та соціальних досліджень імені МВ. Птухи НАН України [Інтернет]. Доступно на: http://db.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c.asp – 9А.
11. Кузик СП, редактор. Економічна і соціальна географія країн світу. Навчальний посібник. Л.: Світ; 2002. 672 с.
12. Задорожній ОВ. Анексія Криму – міжнародний злочин: монографія. Укр. асоц. міжнар. права. Ін-т міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Каф. міжнар. права. Київ: К.І.С; 2015. 572 с.
13. Василенко ВА. Російсько-українська війна 2014 року: причини, перебіг та політико-правові оцінки. Український тиждень [Інтернет]. 2014. № 42. с. 28-42. Доступно на: https://i.tyzhden.ua/content/photoalbum/2014/10_2014/17/26-42.pdf
14. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» № 1207-VII [Інтернет], 15 квітн. 2014 (документ 1207-VII, чинний, поточна редакція від 01.01.2023, підстава – 2834-IX) Доступно на: // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>
15. Визначення віку, з якого особа може вважатися особою похилого віку: огляд міжнародного досвіду та національні практики [Інтернет]. Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Доступно на: // <https://www.prostir.ua/wp-content/uploads/2018/12/Огляд-міжнародного-досвіду.pdf>

References

1. Sviate pysmo [The Holy Scripture]. Dyven Svit [Internet]. Available from: <https://dyvensvit.org/bible/> [in Ukrainian].
2. Kreatsionizm «molodoi Zemli». Kontseptsii pokhodzhennia zhyttia na Zemli ["Young Earth" creationism. Concepts of the origin of life on Earth]. Wikipedia – NiNa.Az [Internet]. 2021 Aug. 26. Available from: // https://www.wiki-data.uk-ua.nina.az/Уявлення_про_виникнення_життя_на_Землі.html [in Ukrainian].
3. Barannyk MV, Holobutskyi PV. Kreatsionizm [Creationism]. Entsyklopediia istorii Ukrainy: u 10 t. Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy. Kyiv: Naukova dumka; 2009. T. 5: Kon – Kiu. s. 310 – 560 [in Ukrainian].
4. Numbers R, Coleman W. Creationism. Microsoft Encarta Online Encyclopedia [Internet]. [Archived 2009 Oct. 22, in Wayback Machine]; 2007. Available from: http://encarta.msn.com/text_761580511-0/Creationism.html
5. Homilko O. Tilo (tilesnist) [Body (physicality)]. Filosofsnyi entsyklopedychnyi slovnyk. Kyiv: Instytut filosofii imeni Hryhoriia Skovorody NAN Ukrainy: Abrys; 2002. s. 638. – 742 [in Ukrainian].
6. Formy suspilnoho rozvytku. Rushiini syly rozvytku suspilstva [Forms of social development. Driving forces of social development]. Osvita v Ukraini. Filosofiia [Internet]. 2010 Dec. 18. Available from: // <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13224/> [in Ukrainian].
7. Barulyn VS. Sotsialna filosofiia: Pidruchnyk [Social philosophy: Textbook] [Internet]. Vyd. 3-e. M.: FAYR-PRESS; 2002. 560 s. Available from: // <http://ibib.ltd.ua/sotsialnaya-filosofiya-uchebnik-barulin.html> [in Ukrainian].
8. Konstytutsiia Ukrainy, pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 chervnia 1996 r. [The Constitution of Ukraine, adopted at the fifth session of the Verkhovna Rada of Ukraine on June 28, 1996] (dokument 254k/96-VR, chynnyi, potochna redaktsiia vid 01.01.2020, pidstava – 27-IX) [Internet]. Available from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

9. Закон України «Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy» [Law of Ukraine "On National Security of Ukraine"] (dokument 2469-VIII, chynnyi, potochna redaktsiia vid 15.06.2022, pidstava – 1882-IX) [Internet]. 2018. Available from: // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].
10. Naselennia Ukrainy. Chyselnist i sklad naselennia [Population of Ukraine. Number and composition of the population]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Instytut demohrafii ta sotsialnykh doslidzhen imeni MV. Ptukhy NAN Ukrainy [Internet]. Available from: http://db.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c.asp [in Ukrainian].
11. Kuzyk SP, redaktor. Ekonomichna i sotsialna heohrafiia krain svitu [Economic and social geography of the countries of the world]. Navchalnyi posibnyk. L.: Svit; 2002. 672 s. [in Ukrainian].
12. Zadorozhnii OV. Aneksiia Krymu – mizhnarodnyi zlochyn: monohrafiia [The annexation of Crimea is an international crime: a monograph]. Ukr. asots. mizhnar. prava. In-t mizhnar. vidnosyn Kyiv. nats. un-tu im. Tarasa Shevchenka. Kaf. mizhnar. prava. Kyiv: K.I.S; 2015. 572 s. [in Ukrainian].
13. Vasylenko VA. Rosiisko-ukrainska viina 2014 roku: prychny, perebih ta polityko-pravovi otsinky [Russian-Ukrainian war of 2014: causes, course and political and legal assessments]. Ukrainskyi tyzhden [Internet]. 2014. № 42. s. 28-42. Available from: https://i.tyzhden.ua/content/photoalbum/2014/10_2014/17/26-42.pdf [in Ukrainian].
14. Zakon Ukrainy «Pro zabezpechennia prav i svobod hromadian ta pravovyi rezhym na tymchasovo okupovaniu terytorii Ukrainy» № 1207-VII [Law of Ukraine "On ensuring the rights and freedoms of citizens and the legal regime in the temporarily occupied territory of Ukraine" No. 1207-VII] [Internet]., 15 kvitn. 2014 (dokument 1207-VII, chynnyi, potochna redaktsiia vid 01.01.2023, pidstava – 2834-IX) Available from: // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text> [in Ukrainian].
15. Vyznachennia viku, z yakoho osoba mozhe vvazhatysia osoboio pokhyloho viku: ohliad mizhnarodnoho dosvidu ta natsionalni praktyky [Determining the age at which a person can be considered an elderly person: a review of international experience and national practices] [Internet]. Ahentstvo SSHa z mizhnarodnoho rozvytku (USAID). Available from: // <https://www.prostir.ua/wp-content/uploads/2018/12/Oglyad-mizhnarodnoho-dosvidu.pdf> [in Ukrainian].

Дата надходження рукопису до редакції: 02.11.2022 р.

Мета дослідження – встановлення істотних особливостей у чисельності населення за 30-ть років незалежності – як основного базису людського ресурсу для економіки та Збройних сил України.

Матеріали та методи. Виконано епідеміологічне, одномоментне, суцільне, проспективне наукове дослідження з використання біостатистичних даних бази Державного комітету статистики України за період 1991-2021 роки, з використанням комп'ютерного пакету Microsoft Office Excel (2021) при застосовуванні низки наукових медико-біостатистичних методів з врахуванням принципів системності.

Результати. Вірогідно встановлені та науково обґрунтовані як кількісне зменшення населення країни за аналізовані роки на $n=10451713$ осіб ($P=20,1\%$), так і наявні диспропорції у його статевій (жінки $M=53,7\pm 0,7\%$; чоловіки $M=46,3\pm 0,6\%$ у взаємозв'язку 1,2:1), територіальній (міські $M=67,9\pm 2,7\%$ та сільські $M=32,1\pm 1,8\%$ жителі у співвідношенні 2,1:1) та віковій (0-17 років $M=20,6\pm 0,5\%$; 18-59 років $M=58,6\pm 0,8\%$ та 60 років і старше $M=20,7\pm 0,5\%$) структурах, що напрями засвічує регресивний тип населення, стан депопуляції та старіння людності незалежної України.

Висновки. Результати свідчать про катастрофічну демографічну ситуацію в державі в контексті значного щорічного наростання регресивного типу населення, темпу депопуляції та процесу старіння серед населення України, що характеризується прямим негативним впливом на наявну потребу в людському ресурсі для економіки та Збройних Сил України.

Ключові слова: незалежна Україна, кількість населення, стать, вік, місце проживання, економіка, Збройні сили, регресивний тип, депопуляція, старіння.

The purpose of the study is to establish significant features in the number of the population for 30 years of independence as the main basis of human resources for the economy and the Armed Forces of Ukraine.

Materials and methods. An epidemiological, single-moment, continuous, prospective scientific study was carried out using the biostatistical data of the database of the State Statistics Committee of Ukraine for the period 1991-2021, using the Microsoft Office Excel (2021) computer package when applying several scientific medical and biostatistical methods, taking into account the principles of systematicity.

Results. The quantitative decrease of the population of the country over the analyzed years by $n=10451713$ people ($P=20.1\%$), and existing disproportions in its gender (women $M=53.7\pm 0.7\%$; men $M=46.3\pm 0.6\%$ in a ratio of 1.2:1), territorial (urban $M=67.9\pm 2.7\%$ and rural $M=32.1\pm 1.8\%$ residents in the ratio of 2.1:1) and age (0-17 years $M=20.6\pm 0.5\%$; 18-59 years $M=58.6\pm 0.8\%$ and 60 years and older $M=20.7\pm 0.5\%$) structures were reliably established and scientifically substantiated, which directly show the regressive type of population, state of depopulation and the aging process of the population of independent Ukraine.

Conclusions. The results indicate a catastrophic demographic situation in the country in the context of a significant annual increase of the regressive type of population, in the rate of depopulation and the aging process among the population of Ukraine, which is characterized by a direct negative impact on the existing need for human resources for the economy and the Armed Forces of Ukraine.

Key words: independent Ukraine, the number of population, gender, age, place of residence, economy, Armed forces, regressive type, depopulation, aging.

Відомості про автора

Рудень Василь Володимирович – Заслужений лікар України, доктор медичних наук, професор, професор кафедри громадського здоров'я, Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького; 79010, м. Львів, вул. Пекарська, 69.

+380 (32) 275-95-36, vruden@ukr.net, ORCID ID 0000-0002-6971-4891.